

عنوان مقاله: بررسی ساختار اماکن زیرزمینی و صخره‌ای در معماری بومی جهان با رویکرد پایداری

هانیه زرگردقیق^{1*}، مهناز موسوی²، سولماز بابازاده اسکویی³

1- کارشناسی ارشد معماری دانشگاه علم و صنعت تهران/مدرس دانشگاه سما
تبریز/ تبریز، ولیعصر، کوی باباطاهر، 6 متری دوم، پلاک 11، طبقه دوم.
Sama technical and vocational training school, Islamic Azad University, Tabriz Branch, Tabriz, Iran.
Haniehzargar@yahoo.com.

2- کارشناسی ارشد طراحی شهری دانشگاه علوم و تحقیقات تهران/ تبریز،
خیابان امام خمینی، خیابان اطبا، پلاک 27، طبقه دوم.
Department of Architecture, Heris Branch, Islamic Azad University, Heris, Iran.
Mahnazmousavi@yahoo.com

3- کارشناسی ارشد معماری دانشگاه آزاد اسلامی تبریز/ هیأت علمی دانشگاه
آزاد اسلامی، واحد اسکو، ایران/ تبریز، خیابان هفده شهریور قدیم؛ کوچه
عسگرنیا، بن بست فیضی پور، پلاک 68.
Department of Architecture, Osku Branch, Islamic Azad University, Osku, Iran.
Solmazbabazade@yahoo.com

چکیده

انسان از دیرباز با شناخت ویژگی‌های فیزیکی طبیعت و برقراری تعادل میان فعالیت‌های انسانی و ارکان نظام زیست محیطی در سطوح مختلف و به شکلی ارگانیک از پتانسیل‌های فضای پیرامون خود در جهت ایجاد آسایش خود بهره برده است. یکی از نمودهای برجسته آن در معماری بومی، ساخت اماکن زیرزمینی و صخره‌ای است. متأسفانه این گونه خاص از معماری تاکنون در محافل تخصصی کمتر مورد توجه بوده و مطالعات موجود به صورت مجموعه‌ای منسجم صورت نگرفته است، درحالی که امروزه با تکیه بر این روش ساخت در معماری بومی می‌توان بسیاری از مشکلات موجود در زمینه مصرف انرژی و معضلات تراکمی شهرها را ساماندهی کرده و این شامل طیف وسیعی از کاربری‌ها می‌گردد. بنابراین شناخت ساختار فضاهای زیرزمینی و صخره‌ای، جایگاه آن در طرح‌های امروزی، تعریف کاربران فضاهای زیرزمینی، خدمات احتمالی این نوع فضاها می‌تواند در ایجاد معماری بومی و پایدار نقش مهمی داشته باشد. پژوهش حاضر با هدف معرفی تعدادی از بناها و اماکن صخره‌ای و زیرزمینی در جهان و ارائه روش‌های مورد استفاده در آنها، در جهت حفظ و صرفه جویی انرژی انجام گرفته و روش تحقیق، از نوع توصیفی-تحلیلی، براساس مطالعات میدانی، کتابخانه‌ای و اسنادی بوده است. لذا با عنایت به اهمیت موضوع، ساختارمصادیق این گونه معماری در نقاط مختلف جهان در ارتباط با نوع قرارگیری آنها در سطح زمین مورد

¹ این مقاله برگرفته از طرح پژوهشی تحت عنوان «عوامل موثر در شکل‌گیری کالبد معماری بناهای صخره‌ای و زیرزمینی استان آذربایجان شرقی» می‌باشد که با بودجه پژوهشی و حمایت مالی آموزشکده فنی و حرفه‌ای سما واحد تبریز به انجام رسیده است.